

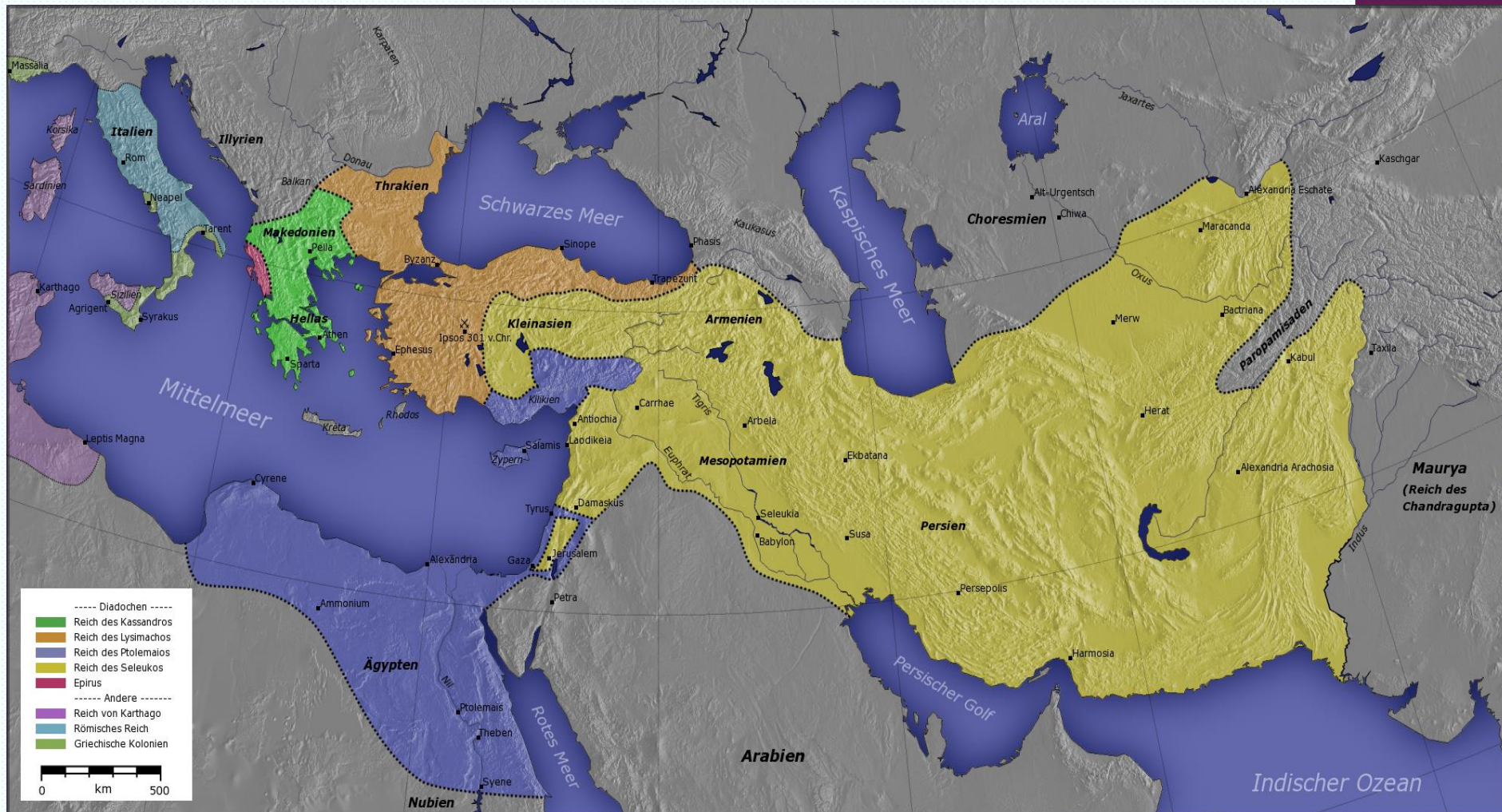

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΥΓΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ

3. Η θεραπευτική στην Ελληνιστική
και Ρωμαϊκή εποχή

Ελληνιστικός κόσμος 4^{ος} αι.

Συγγραφείς ιατρικών, φαρμακευτικών και βοτανικών κειμένων της ελληνοιστικής εποχής

(Επιλογή)

A

Αίγιμος
Ααρών ο Αλεξανδρείς
Άβας
Αγαθίνος
Αγάπιος
Αγνοδίκη
Αδαμάντιος
Αθρυΐλατος
Αισχίνης ο Χίος
Αισχρίων (γιατρός)
Ακούμενος
Άκρων ο Ακραγαντίνος
Αλέξανδρος ο Φιλαλήθης
Αλκμαίων ο Κροτωνιάτης
Αμήντης
Ανώνυμος του Λονδίνου
Ανδρέας ο Καρύστιος
Ανδρόμαχος
Ανδροκύδης
Αντώνιος Μούσας
Αντιγένης
Αντιφάνης ο Δήλιος
Άντυλλος
Απέλλης
Απολλόδωρος
Απολλώνιος ο Ηροφίλειος
Απολλώνιος ο Κιτιεύς
Αρεταίος ο Καπαδόκης
Αριστόξενος
Αρχιγένης

Ασκληπιάδης ο Προυσαεύς

Ασκληπιάδης Φαρμακίων

Ασπασία

B

Βακχείος ο Ταναγραίος

Γ

Γαληνός

Γόργασος

Δ

Δάρδανος

Δαμοκράτης Σερβίλιος

Δημοκλήδης

Δημοσθένης ο Φιλαλήθης

Διογένης ο Απολλωνεύς

Διοκλής ο Καρύστιος

Διοσκουρίδης ο Πεδάνιος

E

Εύμηλος ο Θηβαίος

Ελαιούσιος

Εμπεδοκλής ο Ακραγαντίνος

Ερασίστρατος

Ερωτιανός

Ευαγγελιστής Λουκάς

Εύδημος ο Αλεξανδρείς

Εύδοξος ο Κνίδειος

Ευρυφών

Ευφορίων

Z

Ζώπυρος ο Αλεξανδρείς

Ζεύξις

Ζεύξις ο Ταραντίνος

H

Ηλίδωρος

Ήρακλας

Ηρόδικος ο Κνίδιος

Ηρόδικος ο Λεοντίνος

Ηρακλείδης ο Εφέσιος

Ηρακλείδης ο Ταραντίνος

Ηρακλείδης ο Κώος

Ηρακλείδης ο Ερυθραίος

Ήρας ο Καπαδόκης

Ηρόδικος

Ηρόδοτος (ιατρός)

Ηρόδοτος ο Ταρσεύς

Ηρόφιλος

Θ

Θεμίσιων ο Λαοδικεύς

I

Ικέσιος

Ίκκος ο Ταραντίνος

Ιωνικός ο Λυδός

K

Καλλίμαχος

Κρατεύας

Κτησίας

M

Μέγης ο Σιδώνιος

Μενεκράτης ο Συρακούσιος

Μενεκράτης ο Τραλλιανός

Μενεκράτης ο Κυρήνιος

Μενέμαχος

Μητροδώρα η Αθηναία

Μητροδωρος ο Χίος

Μνησίμαχος ο Αθηναίος

N

Νικίας επιγραμματοποιός

Νικόμαχος

Νίκανδρος ο Κολοφώνιος

Ξ

Ξενοκράτης

O

Ολυμπικός

Ορειβάσιος

Π

Πλειστόνικος

Πολύκριτος ο Μενδεύς

Πραξαγόρας ο Κώος

P

Ρούφος ο Εφέσιος

Σ

Σέξτος ο Εμπειρικός

Σεραπίων ο Αλεξανδρείς

Σωρανός ο Εφέσιος

Σώστρατος

Φ

Φίλιππος ο Ακαρνανάς

Φιλίνος ο Κώος

Φιλιστίων ο Λοκρεύς

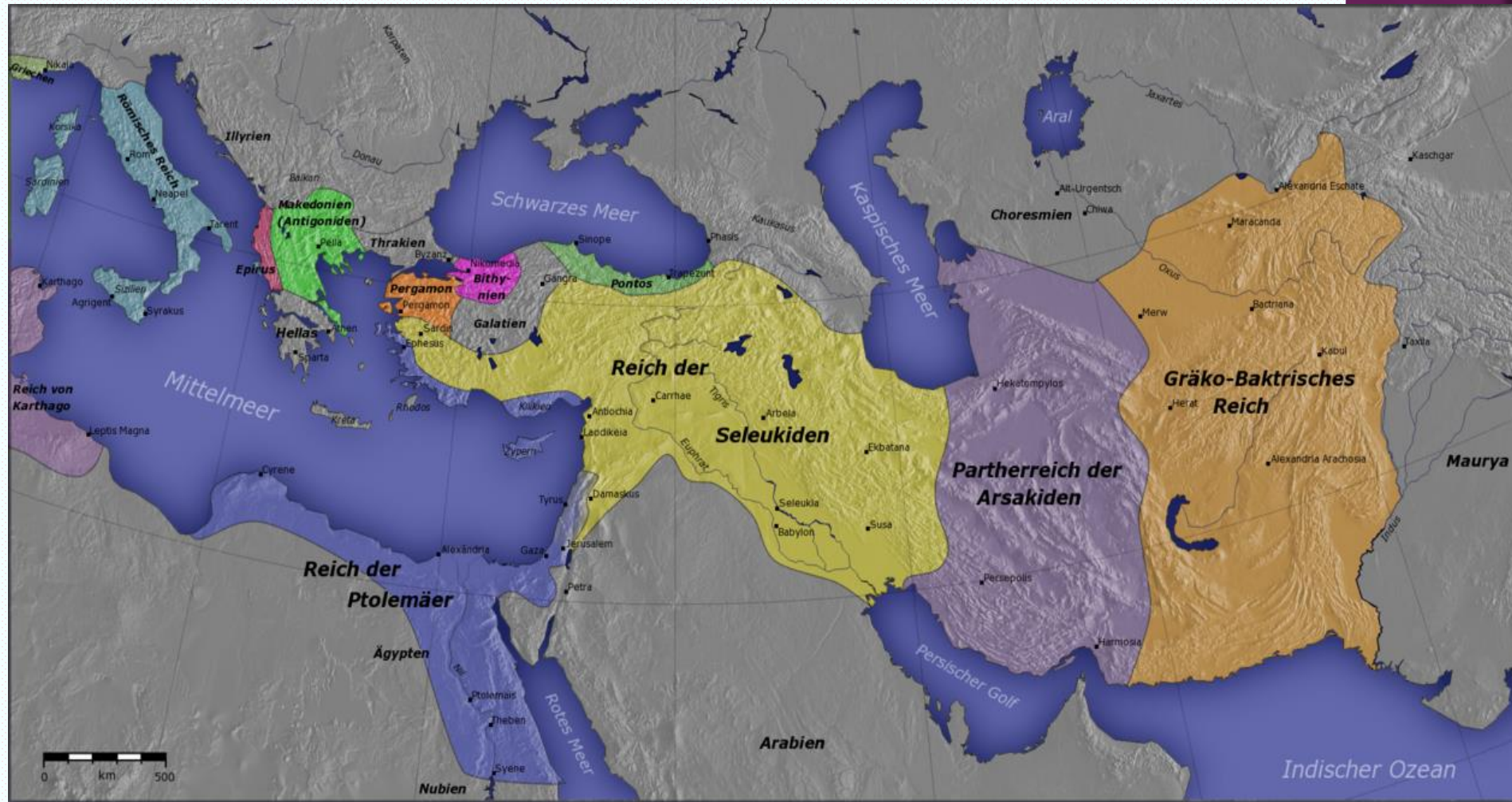
Φιλότιμος

Φίλων

X

Χρύσιππος

Ελληνιστικός κόσμος 3^{ος} - 2^{ος} αι.

Ελληνιστική Θεραπευτική 3^{ος} αι.

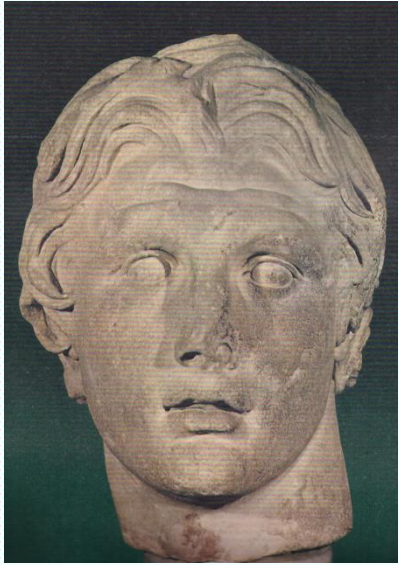
⊙ Αλεξάνδρεια

πολιτιστική πρωτεύουσα της αρχαιότητας, από 4^ο αι.
ο Πτολεμαίος Α' (325-285) συγκέντρωσε όλους τους
πνευματικούς θησαυρούς

Μουσείο διέμεναν δωρεάν οι λόγιοι

Σεράπειον η κεντρική βιβλιοθήκη

Ξεκινάει μια περίοδος έρευνας και διάδοσης των
αρχαίων ιδεών

Επακόλουθο: Ανάπτυξη
θεραπευτικής και κυρίως
της χειρουργικής

Αμύντας = ρινοπλάστης

Έρωτων = ανάταξη κήλων

Δημήτριος = τραύματα
κοιλίας και κεφαλής

Ελληνιστική Θεραπευτική

◉ Ηρόφιλος

Έγραψε πολλά βιβλία - διασώθηκαν αποσπάσματα

Ερεύνησε την **ανατομία του εγκεφάλου** = εγκέφαλος, παρεγκεφαλίδα και διαχώρισε τα νεύρα από τα αιμοφόρα αγγεία

4 **δυνάμεις στο σώμα**: θρεπτική, θερμαντική, αισθητική, διανοητική

Επίσης μελέτησε:

οφθαλμούς (κερατοειδή, χοριοειδή, αραχνοειδή, οπτικό νεύρο)

ήπαρ, πάγκρεας, δωδεκαδάκτυλο, σφυγμό.

Θεραπευτικά: μεγάλη σημασία στην εμπειρία και κλινική εξέταση.

Τάχθηκε υπέρ της πολυφαρμακίας.

Προτιμούσε περίδεση και όχι φλεβοτομή.

Διατύπωσε ότι: Τέλειος γιατρός, ο καταρτισμένος, ο έχων σφαιρική γνώση αιτίας-αιτιατού, αλλά και ο κατέχων την επιστήμη της περιποιητικής υγείας

Ελληνιστική Θεραπευτική

◉ Ερασίστρατος

Έγραψε πολλά βιβλία – αναφέρθηκε στη φυσιολογία, ανατομία, παθολογία, φαρμακολογία, τοξικολογία και θεραπευτική

Μελέτησε : νεύρα και αγγεία

τριπλοκία: συνάφεια νεύρων-αρτηριών-φλεβών

Επίσης μελέτησε: την καρδιά, τις αρτηρίες, το ήπαρ και περιέγραψε επακριβώς την κυκλοφορία του αίματος

Αμφισβήτησε τη θεωρία των χυμών του

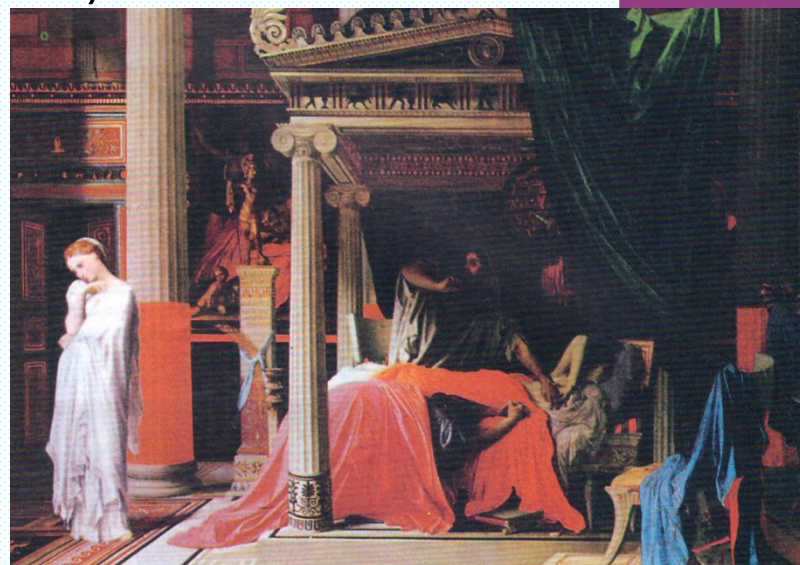
Ιπποκράτη και υποστήριξε την

στερεοπαθολογική ερμηνεία των νόσων.

Θεραπευτικά συνιστούσε την εφαρμογή

των φαρμάκων, βδελλών, καταπλασμάτων

ή και καυτηριασμών.

Ελληνιστική ιατρική επιστήμη 2^{ος} και 1^{ος} αι.

Η παρακμή επήλθε λόγω του δογματισμού και της
δεισιδαιμονίας

Κρατεύας

Στην αυλή του Μιθριδάτη του ΣΤ' 120-64 π.Χ.

Ριζοτομικόν και περι ὕλης ιατρικῆς

Σύμβουλος του **Μιθριδάτη** στη χρήση δηλητηρίων

Εκτελούσε πειράματα χορηγώντας δηλητήρια

και αντίδοτα σε κρατούμενους.

Διάσημο φάρμακο

Μιθριδάτειον ἔκλιγμα / Θηριακή Μιθριδάτη

Πρώτο δείγμα ανοσοποίησης

του οργανισμού.

Ελληνιστική ιατρική επιστήμη 2^{ος} και 1^{ος} αι.

Ηρακλείδης ο Ταραντίνος 2^{ος} αι.

Ο πρώτος που εφάρμοσε την πειραματική φαρμακολογία σε ζώα. Εγγραψε πέντε βιβλία και ένα διαιτητικό το *Συμπόσιον* υπό μορφή διαλόγων. Αναφέρει κλινικές περιγραφές ειλεού, τετάνου, κυνάγχης, φρενίτιδας.

Απολλώνειος ο Κιτιεύς 1^{ος} αι.

Έγραψε έργα θεραπευτικά. Ξεχώρισε το *περί ἄρθρων*.

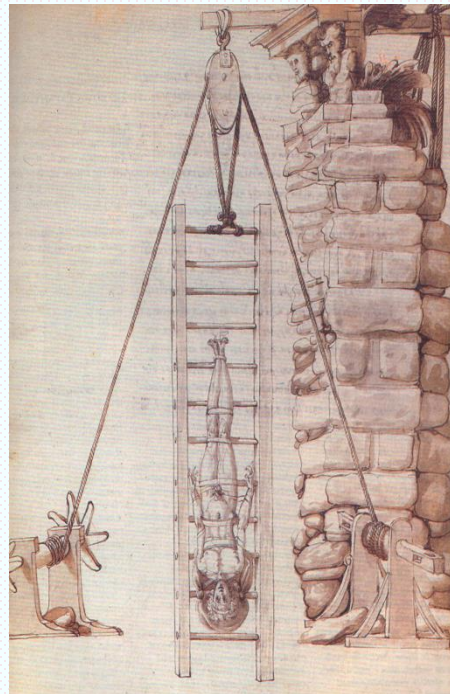
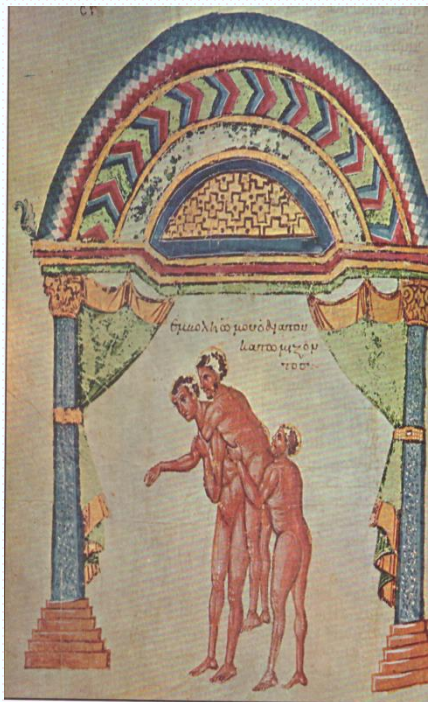
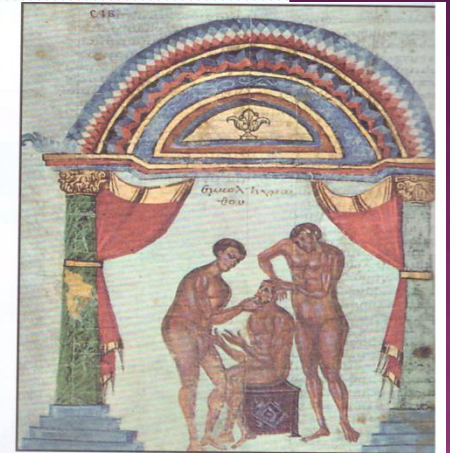
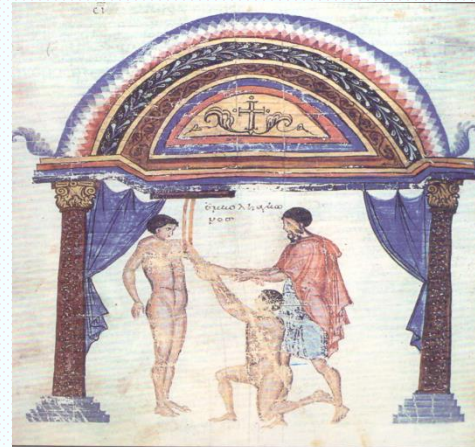
Νίκανδρος ο Κολοφώνιος 2^{ος} αι.

Έγραψε τα *Θηριακά* και τα *Αλεξιφάρμακα*: τοξικολογικά έργα σε ιαμβικούς στίχους.

Το πρώτο θεραπεία δηλητηριάσεων από δήγματα ζώων, το δεύτερο θεραπεία δηλητηριάσεων από φυτικά και ορυκτά δηλητήρια.

Ελληνιστική Θεραπευτική

Ρωμαϊκή αυτοκρατορία

Ρωμαϊκή ιατρική και θεραπευτική

ΑΚΡΑΓΑΘΟΣ

Λόγω των επιτυχιών του απονεμήθηκε ο τίτλος του Ρωμαίου πολίτη.

AESCULAPIUS

Τον 3^ο αι. εισάγεται η λατρεία του

ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΗΣ

Αναμορφωτής της ιατρικής και θεμελιωτής της στερεοπαθολογίας και της μοριακής θεωρίας της ερμηνείας των νοσημάτων.

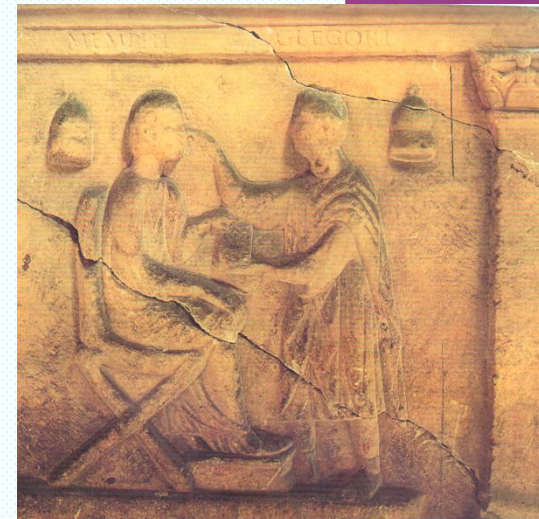
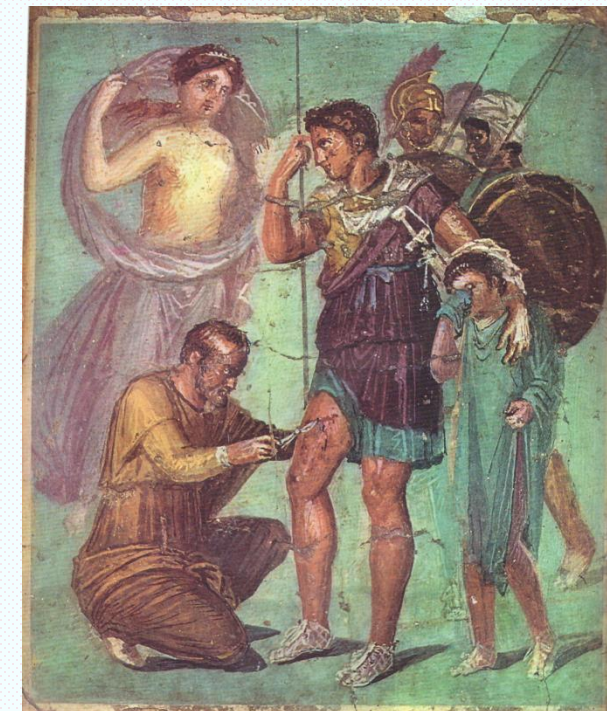
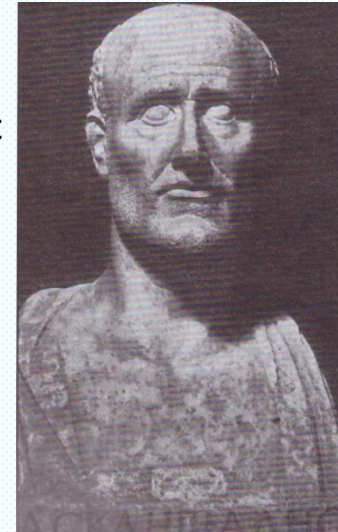
Απέρριψε τη θεωρία του Ιπποκράτη:

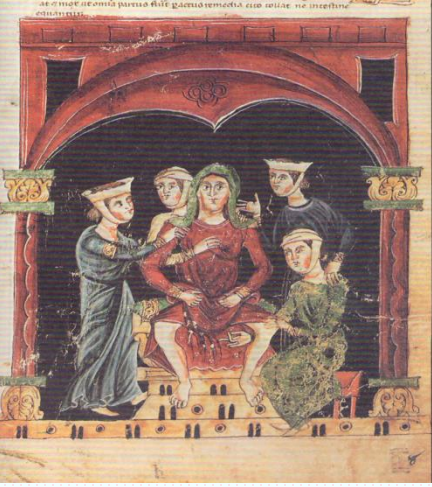
Περί των ιαματικών δυνάμεων της φύσης

Θεραπευτικά: τα ταξίδια και η μουσική = η θεραπεία συνέχεια της ευχαρίστησης, τακτικά λουτρά και λελογισμένη τροφή.

Προέκρινε θεραπεία και νοσηλεία ασθενών σε ευήλια και ευάερα δωμάτια.

Συνεχιστής της Ασκληπειακής θεραπευτικής και ψυχοθεραπευτικής.

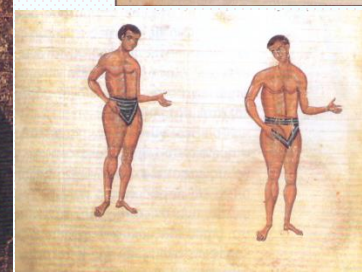
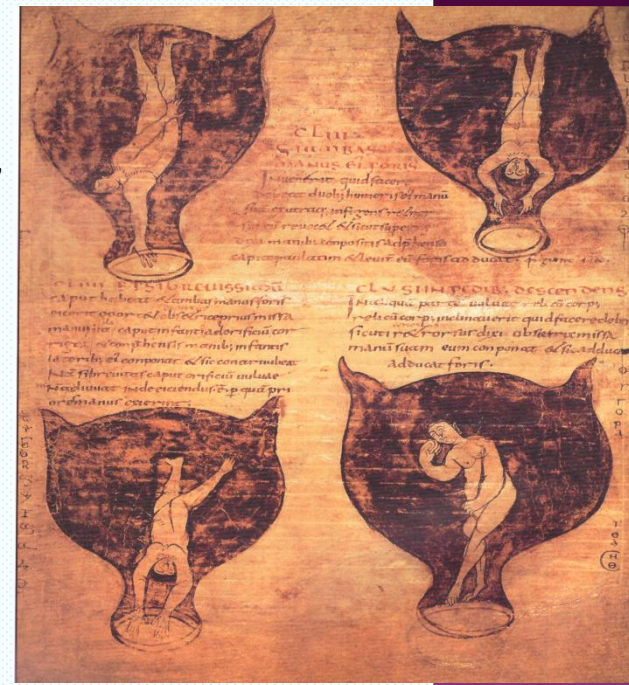
ΘΕΜΙΣΩΝ 1^{ος} αι.

Υγεία και νόσος εξαρτώνται από τους πόρους. Αυτές προέρχονται από στένωση, σπασμό ή σύμμεικτη κατάσταση.

Αρνείται τη χυμοπαθολογία
ΣΩΡΑΝΟΣ ο ΕΦΕΣΙΟΣ 1^{ος} -2^{ος} μ.Χ.

Θεμελιωτής της γυναικολογίας και μαιευτικής.

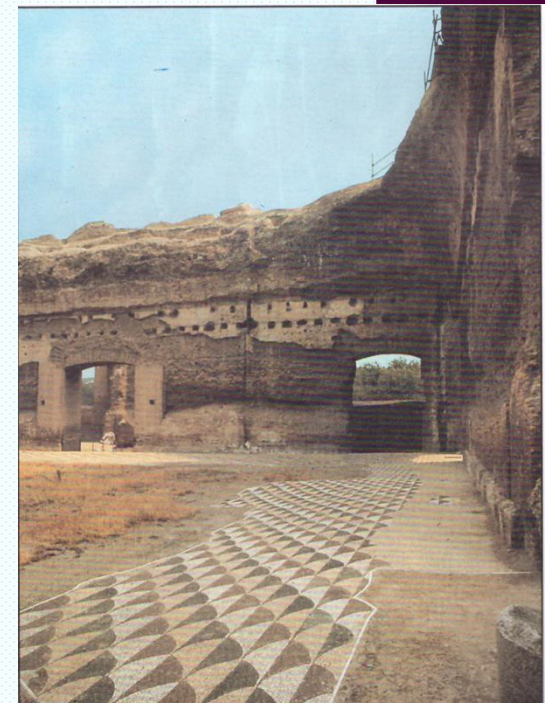
Στο *περι Γυναικείων*, συγκέντρωσε την προτέρα γνώση της μαιευτικής
Περιγράφει: εξέταση εμβρύου στη μήτρα
Εμβρυοτομή μόνο σε νεκρά έμβρυα
Πρότεινε μεθόδους αντισύλληψης
Περίδεση ομφάλιου λώρου
Πρόσθεσε γνώσεις για τα κατάγματα.
Εξέτασε τους φρενοπαθείς - συνέστησε ανθρώπινη συμπεριφορά

Θεραπευτική ιατρική και υγεία στη Ρώμη

Υγιεινή:

- αποξήρανση ελών = ελονοσία
- Αστυϊατρική νομοθεσία, έλεγχος τροφίμων από επιστάτες
- Ταφή σε σαρκοφάγους - καύση νεκρών
- Καθαριότητα δρόμων
- Δημόσια υγεία – ύδρευση – αποχέτευση με νόμο κατοχυρωμένα
- Ακουίλιος νόμος (lex Aquilia) και Κορνήλιος νόμος (lex Cornelia): για την υγεία – την ιατρική – την φροντίδα/θεραπεία – τα φάρμακα
- Όλοι οι γιατροί έγιναν Ρωμαίοι (46 π.Χ.)
- Τίτλος αρχιάτρου – οργάνωση σπουδών
- Ο στρατός διέθετε γιατρούς και υγειονομική υπηρεσία= νοσηλεία σε καιρό πολέμου.

Λατίνοι ιατρικοί συγγραφείς και εγκυκλοπαιδιστές

ΚΕΛΣΟΣ 1^{ος} αι.

Δεν ήταν γιατρός, αλλά εγκυκλοπαιδιστής

Στο *περί Ιατρικής* (De medicina) περιγράφει χειρουργικές επεμβάσεις και γνώσεις της εποχής σε 8 βιβλία. Μεταφέρει πληροφορίες ελληνιστικής

εποχής και μεταφράζει όρους στα λατινικά.

Το ιατρικό έργο του χωρίζεται σε 3 μέρη:

A. Διαιτητικό:

Επιρροή από Ιπποκράτη

B. Φαρμακευτικό:

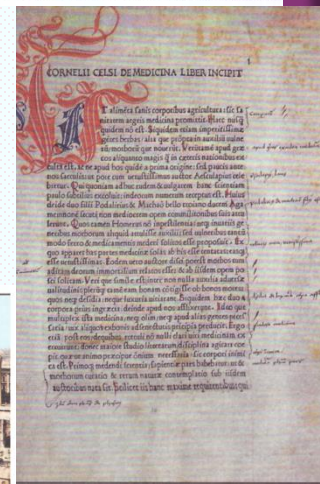
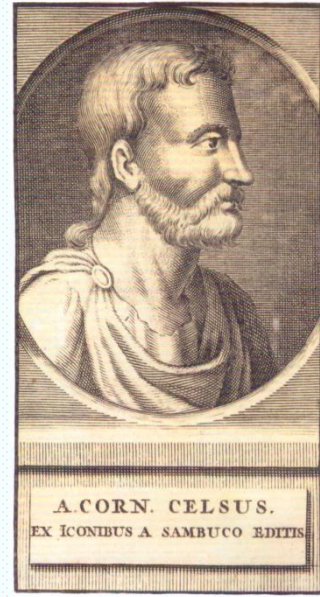
Καθαρτικά, διουρητικά, εμετικά, ναρκωτικά

Γ. Χειρουργικό:

Περιγράφει επεμβάσεις = εκτός

Ιπποκρατικής σχολής αλλά της Αλεξανδρινής

και εμπειρικής σχολής

ΠΛΙΝΙΟΣ 1^{ος} αι.

Δεν ήταν γιατρός, αλλά εγκυκλοπαιδιστής
Φυσική Ιστορία (Historia Naturalis) περιγράφει φάρμακα φυτικής,
ζωικής και ορυκτής προέλευσης. Αναφέρεται στη ζωολογία και την
κληρονομικότητα. Ετερογενή στοιχεία στο έργο διακρίνεται το
επίπεδο της ιατρικής. Διακατέχεται από εχθρότητα προς την
επιστημονική ιατρική και τον ελληνισμό.

ΑΡΧΙΓΕΝΗΣ 1^{ος} αι.

Τελειοποίησε ακρωτηριασμούς
Συστροφή αγγείων σε αιμορραγίες
Χειρουργούσε καρκίνου μαστού
Αγωγή για καρκίνο μήτρας
Κολπική διόπτρα

ΡΟΥΦΟΣ ο ΕΦΕΣΙΟΣ 1^{ος} αι.

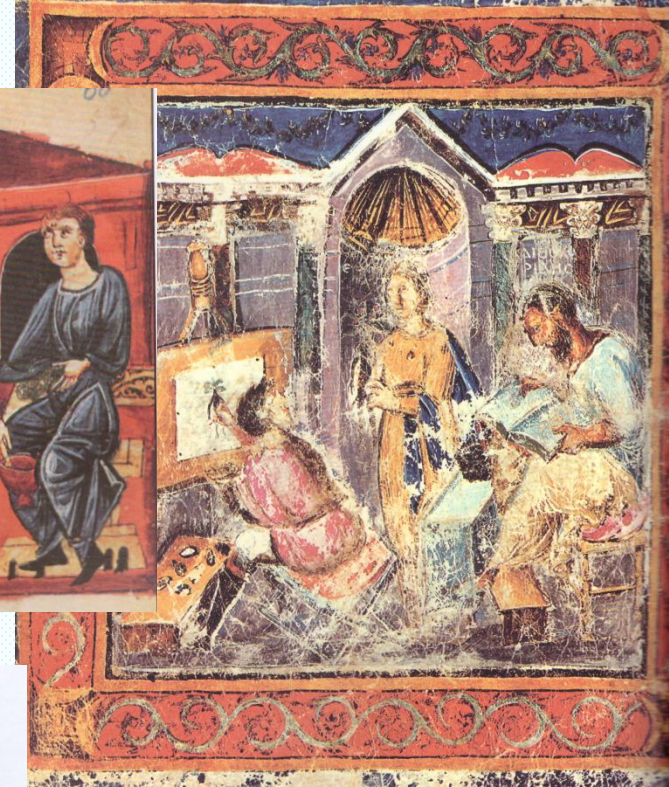
Ασχολήθηκε με όλο το φάσμα της
ιατρικής επιστήμης (ανατομική,
διαιτητική, υγιεινή, θεραπευτική).

- Περί σφυγμῶν,
- Περί τῶν ἐν τῇ κύστει καὶ νεφροῖς παθῶν
- Περί φαρμάκων καθαρτικῶν

ΑΡΕΤΑΙΟΣ ο ΚΑΠΠΑΔΟΚΗΣ 2^{ος} αι.

- Περί ὀξέων καὶ χρονίων παθῶν
Οι παθήσεις χρόνιες και οξειές
Ακριβείς περιγραφές πλευρίτιδας,
πνευμονίας, φθίσεως, τετάνου,
ικτέρου, ισχιαλγίας
Διαβήτη: η πρώτη συστηματική
περιγραφή = ονοματοδότης: ούρα
περνάν συνεχώς από τα νεφρά.

Ἕλληνες ιατρικοί συγγραφείς στη Ρωμαϊκὴ Αυτοκρατορία

ΠΕΔΑΝΙΟΣ ΔΙΟΣΚΟΥΡΙΔΗΣ

1^{ος}αι.

Σπούδασε φαρμακολογία στην
Ταρσό και στην Αλεξάνδρεια
Εφάρμοσε βοτανικές και
φαρμακευτικές γνώσεις στο
στρατό.

περί Ὑγῆς ἰατρικῆς

Το έργο του ξεχωρίζει έναντι των
προηγούμενων

Συνέλεξε όλες τις προηγούμενες

φαρμακολογικές γνώσεις

Περιγράφει 600 φυτά αλλά και

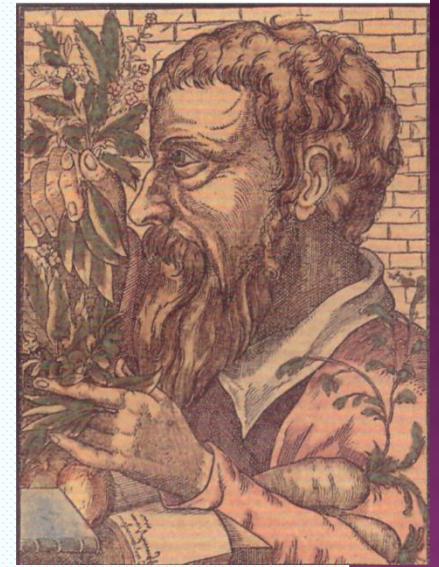
ζώα και ορυκτά

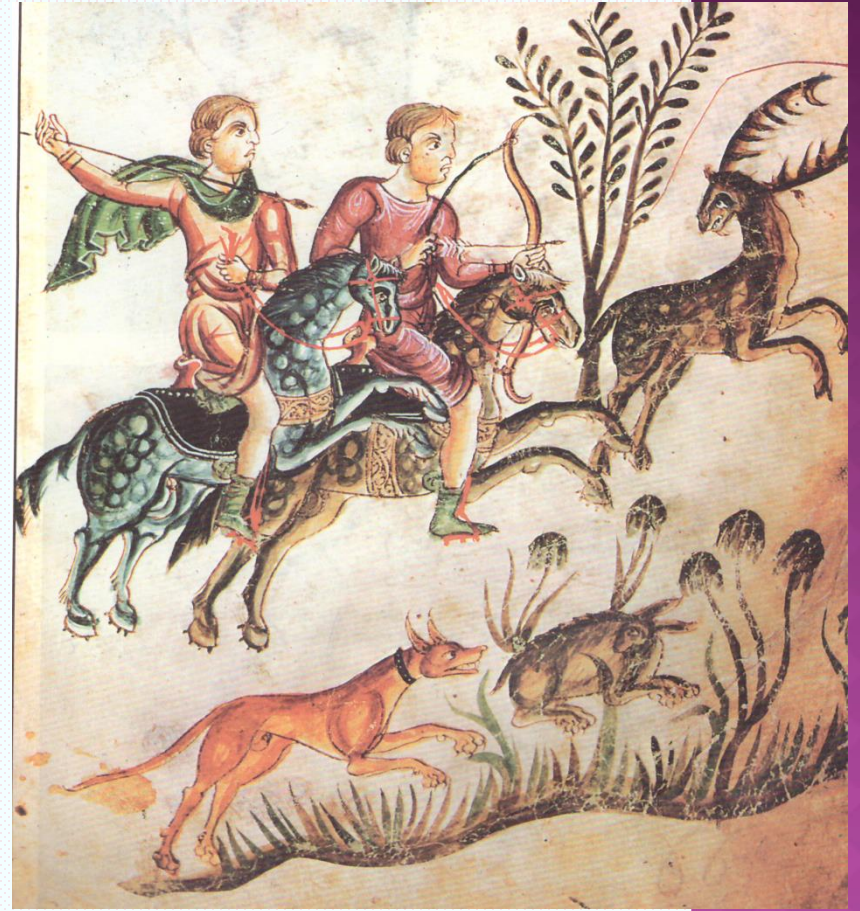
Η κατάταξη είναι επιστημονική

Δίνει οδηγίες περιγραφής

φαρμακευτικών δεδομένων των
φυτών

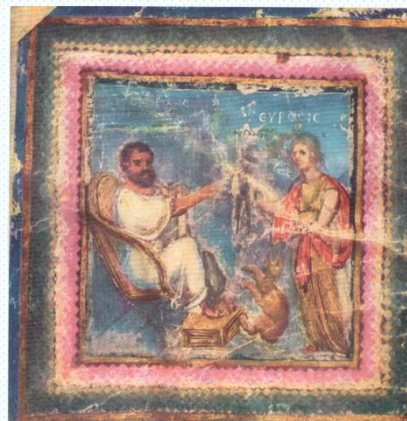
Εντοπίζουμε αναφορές χημικών
σκευασμάτων

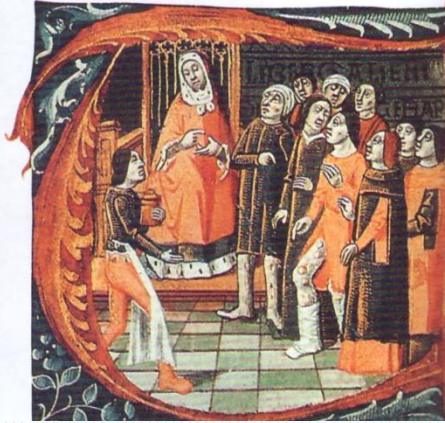

Γαληνός

Οι συζητήσεις με τις απόψεις και τις αντεγκλήσεις
οδήγησαν σε λαβύρινθο
Διέπλασε την ιατρική για 14 αιώνες
Επέβαλε τις ιδέες του με την διατύπωση των σκέψεων
του στα βιβλία. Κανείς δεν αμφισβητούσε τα κείμενα του
Ούτε η χριστιανική, η ισλαμική και η ιουδαϊκή
„Αὐτὸς ἔφα“
Αποτέλεσμα: Στασιμότητα σκέψης

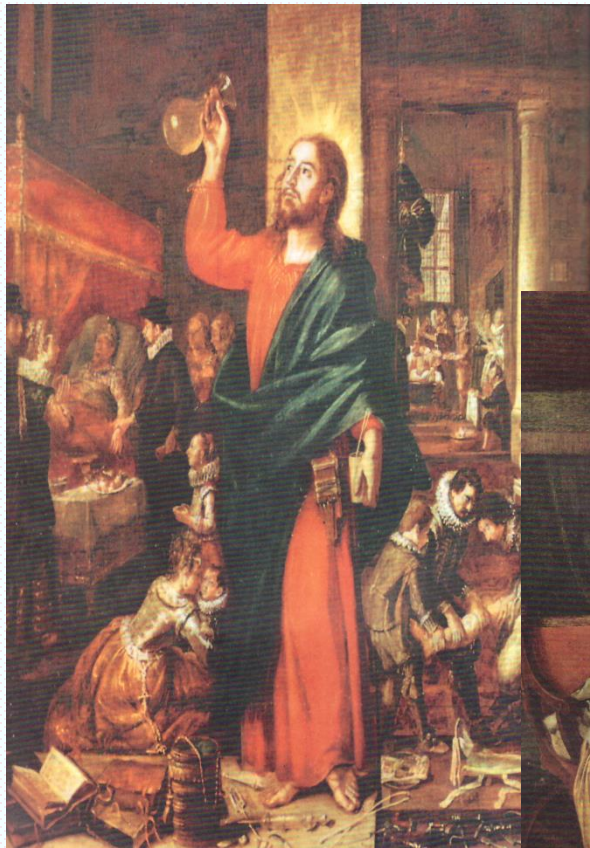

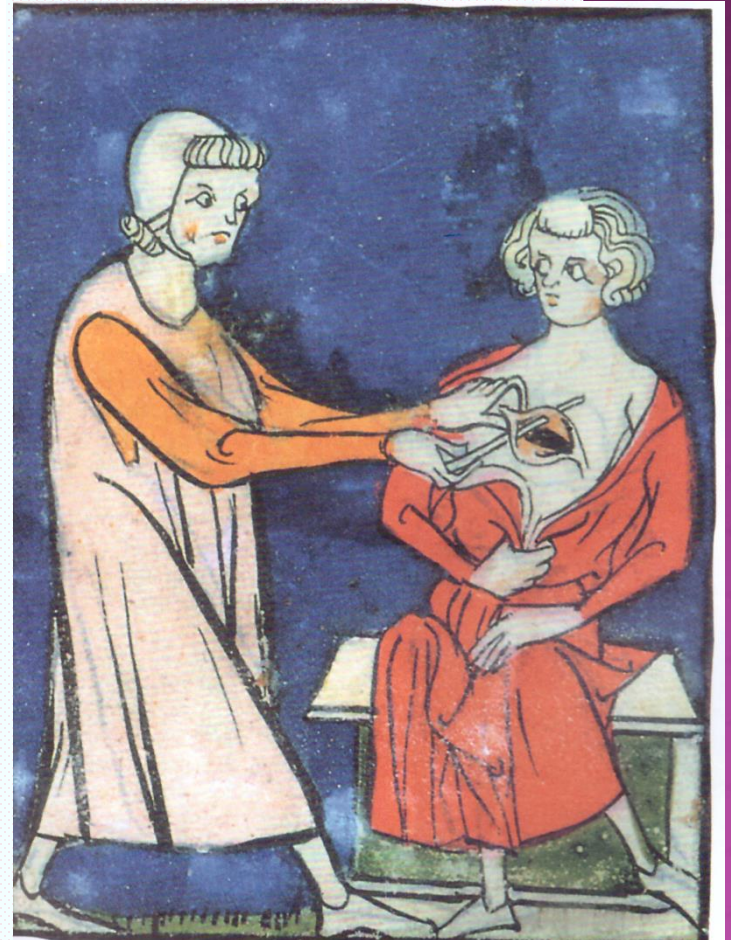

Πατέρας του ο Νίκων.
Ήταν Έλληνας.
Εγγραψε στα ελληνικά.
Μελέτησε φιλοσοφία,
ιατρική, θεραπευτική
φαρμακολογία
Στη Ρώμη διακρίθηκε ως
πρακτικός γιατρός,
ερευνητής και δάσκαλος.
Ιατρική, φιλοσοφία,
ρητορική. 83 από τα 400
βιβλία σώζονται - 19
αμφίβολα

Το γαληνικό σύστημα βασίζεται στην παρατήρηση, την έρευνα, τα πειράματα και τη φιλοσοφία. Ανέπτυξε την εξέταση του σφυγμού και την παρατήρηση των ούρων. Θεωρία πνευμάτων - Χυμοθεραπεία - Στερεοπαθολογία - Ανατομία - Φυσιολογία - Θεραπευτική - Φαρμακευτική

que iones enfans fil nont. iii. an.
 passes: ne soient pas ventouse le
 grant besong ne leur fait faire.
Li. xi. chapitre des sansues.

meutes uoome vient li plite
 sophe. & pour cognoistre les q
 les sunt bonnes & les queles si

Per Veleni per Flati e mille mali
La Triaca ghà el primo in sti Canali

Primo sanguine, deinde purgare, postea, Cyprianus dicitur
Vulgariter, sicut de off. phlegmaticis dicitur

Άντυλλος

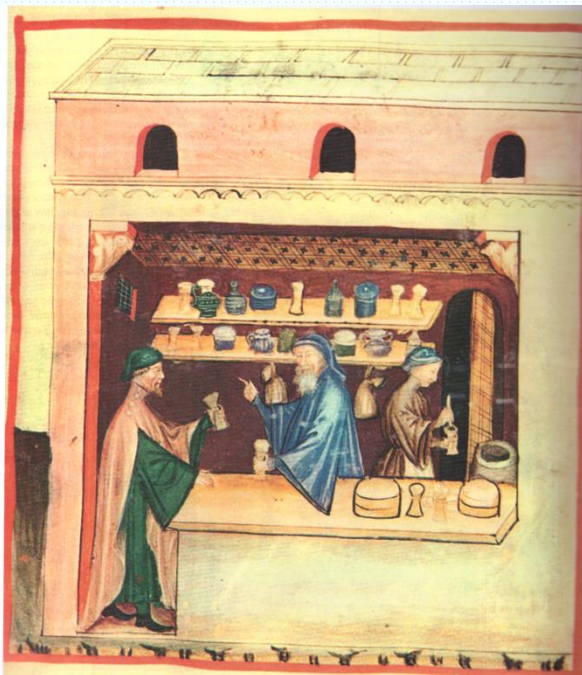

Χειρουργός του 2^{ου} αι.

Έγραψε για υγιεινή, διαιτητική, νεογνολογία, φαρμακολογία και θεραπευτική.

Διέπρεψε στις λεπτομερείς τεχνικές χειρουργικής: τραχειοτομία, πλαστικές επεμβάσεις, βλεφάρων, μετώπου, ρινός, ώτων παρειών, αποστημάτων, συριγγίων αλλά και του καταρράκτη.

Θεωρείται πατέρας της αγγειοχειρουργικής.

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ

4. Η θεραπευτική και νοσηλευτική στο Βυζάντιο